

Слабкою стороною рейтингу іноді є достовірність наданих даних, пов'язана з недосконалим інформаційним простором, а також невикористання результатів рейтингу в підрозділах університету.

Висновки. На закінчення слід зауважити, що не існує абсолютно точних оцінок і будь яке оцінювання діяльності таких складних систем, якими є вищі навчальні заклади, цілком справедливо може бути піддано критиці з боку системного аналізу. І все таки, одне з питань для оцінки діяльності може звучати такі, а скільки показників рейтингу заповнено у Вас?

Бібліографічні посилання:

1. Соболев В.С. Аналіз методик рейтингування вищих навчальних закладів. Кадрове забезпечення гірничо-металургійного комплексу України: зб. тез доп. наук.-метод. конф., 12–13 трав. 2011 р., м. Дніпропетровськ. – Д.: Національний гірничий університет, 2011. – 207 с.

2. Стандарт Національного гірничого університету СВО НГУ РП - 2010 «Рейтингування підрозділів та науково-педагогічних працівників» /Упоряд. В.О. Салов, В.С. Соболев. –Д: Національний гірничий університет, 2010.

3. Півняк Г.Г., Салов В.О., Соболев В.С. Методика рейтингування факультетів, кафедр та науково-педагогічних працівників у Національному гірничому університеті. Болонський процес: стан та перспективи розвитку вищої освіти в Україні [Текст]: зб. тез доповідей ІХ всеукр. наук.-метод. конф., 18-19 листоп.2010 р., Київ. Ч. 2 / М-во освіти і науки України, нац.техн. ун-т України «Київ.політехн. ін.-т», Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка.-К.: НУТУ «КПІ», 2010.-264 с.

4. Салов В.О., Соболев В.С., Соснін К.В. Рейтингування підрозділів навчального закладу як моніторинг трансформації в дослідницький університет. Кадрове забезпечення гірничо-металургійного комплексу України: зб. тез доп. наук.-метод. конф., 12–13 трав. 2011 р., м. Дніпропетровськ. – Д.: Національний гірничий університет, 2011. – 207 с.

5. Берлинские принципы ранжирования высших учебных заведений [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ireg-observatory.org/index.php?option=com_content&task=view&id=59&Itemid=60.

В.О. Салов, В.С. Соболев, К.В. Соснін
(Національний гірничий університет)

ПЕРСПЕКТИВИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ РЕЙТИНГАХ

Постановка проблеми. Вихід вищих навчальних закладів України на світовий ринок освіти відкриває можливість залучати кращих іноземних студентів, викладачів, дослідників, підвищувати фінансові інвестиції в економіку країни. Тому одним з основних завдань, що визначено освітнім міністерством для українських вишів, є посилення міжнародної конкурентоздатності, участь у світових рейтингах [1].

Аналіз останніх досліджень. Відмінністю глобальних рейтингів, таких як Таймс (Times Higher Education World University Rankings) та Шанхайський (Academic Ranking of World Universities), є те, що вони доволі стабільні у часі.

За даними досліджень Ж. Таланової [2], для 200 топ-університетів за рейтингом Таймс зміни переліку університетів за рік становили 5 %, а для 100 університетів за Шанхайським рейтингом – 2 %. Тобто лише два виша змогли покращити свої позиції та потрапити до сотні найкращих. Ще одним відомим методом оцінки якості роботи навчального закладу в світі є визначення інтересу користувачів Інтернету до сайту навчального закладу – рейтинг «Вебометріка» (Webometrics Ranking of World Universities). Недоліком такого метода є опосередкованість (якщо ВНЗ не відображено в Інтернеті - він не виконує свою функцію?). Але існують і переваги - оперативний доступ до даних навчального закладу, зручний для автоматизації в світовому масштабі, виключається людський фактор при оцінці.

Рейтинг університетських веб-сайтів «Вебометріка» проводиться дослідницькою групою з Іспанії «Laboratorio de Internet», що займається вивченням освітньої та наукової діяльності в мережі Інтернет [3]. Рейтинг проводиться двічі на рік. Слід зазначити, що коефіцієнт кореляції рейтингу «Вебометріка» з рейтингом Таймс для першої десятки становить 0,63 (за розрахунками доцента БГТУ, к.е.н. В. В. Валетка).

Формулювання цілей статті. В статті проаналізовано перспективи вишів України в міжнародних рейтингах та обґрунтовано шляхи підвищення основних показників рейтингового оцінювання.

Основна частина. У січні 2012 року було опубліковано результати чергового рейтингу «Вебометріка». На цей раз до переліку досліджених увійшло 20365 вищих навчальних закладів світу, у тому числі 324 виша України [3]. В таблиці 1 представлено 20 перших позицій «Вебометрії». Ця таблиця дає змогу побачити наскільки результати міжнародного рейтингу перетинаються з національним. Для першої двадцятки обох рейтингів спільними є 7 університетів (35 %). Це добре відомі, поважні університети України. Міжрейтингова узгодженість для перших 60 ВНЗ ще краща – 29 університетів (48 %). Кореляція рангових місць для обох систем оцінювання слабка (коефіцієнт кореляції дорівнює 0,5 для першої двадцятки), але простежується. Таким чином, хоча методологія розрахунку суттєво різниться, рейтинги досить об'єктивно відбивають реальний стан речей.

Для розуміння шансів українських вишів в рейтингу «Вебометрія» цікаво розглянути ступінь динамічності переліку топ-закладів у розрізі декількох років. З цією метою було визначено кореляційну залежність рангових місць для топ-200 за результатами шести останніх рейтингів веб-присутності. Коефіцієнт кореляції за термін з липня 2009 по січень 2012 року знаходиться в діапазоні від 0,64 до 0,73 (середня кореляція). Збіг переліку університетів за роками складає 78-82 %. Таким чином, в кожному новому рейтинговому оцінюванні «Вебометрія» до топ-200 потрапляє близько 20 % нових університетів. Рейтинг «Вебометрія» лишає шанси на високі позиції активним та амбіційним вишам.

Таблиця 1.

Результати ВНЗ України в міжнародному рейтингу «Вебометріка» та національному рейтингу ЮНЕСКО

Рейтинг «Вебометріка» 2012		Вищі навчальні заклади	Рейтинг «Топ-200 Україна» 2011
в Україні	в світі		
1	957	Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут"	1
2	1248	Національний університет «Львівська політехніка»	11
3	1747	Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	31
4	1922	Національний Авіаційний Університет	14
5	1934	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	2
6	2105	Львівський національний університет імені Івана Франка	30
7	2188	Донецький національний технічний університет	17
8	2359	Сумський державний університет	71
9	2402	Донецький національний медичний університет	16
10	2437	Одеський національний університет імені І.І. Мечникова	29
11	2530	Східноукраїнський національний університет	25
12	2829	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	41
13	2922	Черкаський національний університет	129
14	3169	Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя	22
15	3320	Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова	147
16	3369	Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя	194
17	3521	Запорізький національний університет	85
18	3598	Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»	33
19	3602	Харківський національний університет імені Василя Назаровича Каразіна	3
20	3606	Одеська національна академія зв'язку	82

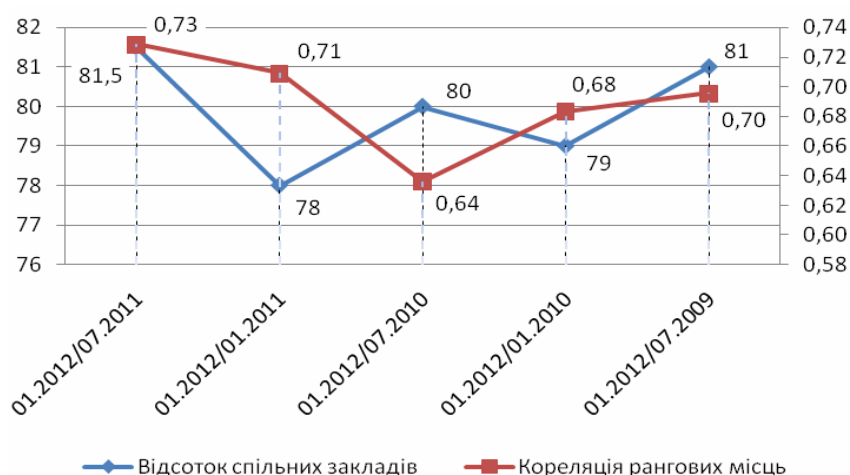

Рисунок 1. Аналіз динаміки рейтингу «Вебометра»

Що ж необхідно зробити вищому навчальному закладу для того, щоб зайняти високі позиції в рейтингу «Вебометра»? Щоб відповісти на це питання, розглянемо методику рейтингу. Позиції ВНЗ розраховуються за наступними показниками:

1. Розмір сайту (size - S) - загальна кількість сторінок на сайті, обчислюється за даними чотирьох пошукових систем - Google, Yahoo, MSN і Exalead. Детальна інформація, що дає повний опис структури та діяльності університету на сайті, приваблює як студентів, так і вчених з різних країн.

2. Цитованість / видимість (visibility - V) - число унікальних гіпертекстових посилань на сайт з інших ресурсів, що дає уявлення про значущість та якість опублікованих на сайті матеріалів. Кількість зовнішніх посилань на сайт, показує, наскільки університет цікавий стороннім особам, є оцінкою помітності сайту, а, отже, і авторитетності цитованих з нього матеріалів. Для отримання цього показника наукова група «Вебометрики» використовує дані від комерційної компанії Majestic SEO. Важливо, що предметом аналізу є домен університету і сайти підрозділів, які знаходяться за межами домену, в рейтингу не розглядаються. Алгоритми Majestic SEO також вважають різними сайти з префіксом www і без префікса www.

3. «Багаті» файли / файли з даними (rich files - R) - кількість файлів публікацій наукових робіт і результатів досліджень, що архівуються за допомогою Adobe Acrobat (pdf), Adobe PostScript (Ps), Microsoft Word (doc) і Microsoft PowerPoint (ppt). Вважається, що ці формати найчастіше використовуються для публікації наукових робіт і представлення результатів досліджень. Слід відзначити, як недолік методики, те, що «Вебометрика» не оцінює зміст цих файлів. Деякі виші викладають повні тексти публікацій, інші – лише бібліографічну інформацію в тих самих форматах.

4. Число наукових публікацій сайту і посилань на них інших авторів, які збираються з бази даних Google Scholar (Sc).

В останньому рейтингу було змінено методологію. Як і раніше, найбільший ваговий коефіцієнт має показник цитованості (50%). А частка показника Scholar була збільшена вдвічі – до 30%. На решту показників припадає по 10%. Організатори «Вебометрики» зазначають, що метою рейтингу є стимулювання

навчальних закладів і науковців для веб-присутності, збільшення числа наукових публікацій у відкритому доступі. Це дійсно важливо для розвитку науки. У разі якщо веб-діяльність закладу є нижчою, ніж академічні успіхи, організатори рейтингу рекомендують переглянути власну політику та орієнтуватися на вагоме збільшення обсягу та якості електронних публікацій.

Як зазначає засновник рейтингу «ВебOMETрика» Ісідро Агійо [4], стрімко покращують свої показники такі країни як Канада (за рахунок включення в потужне освітнє співтовариство США), скандинавські країни (вкладаються в ключові одинтри університети). Для решти світу принципові розміри ВНЗ – чим він більший, тим сильніша веб-присутність. Провал російських ВНЗ автор рейтингу пояснює наявністю у багатьох закладах декількох різних порталів, що заплутує студентів та абітурієнтів. Друга проблема – нестача англійської інформації. Згідно умовним нормативам 30% текстів повинні бути перекладені англійською.

Висновки. Таким чином, високі позиції українських ВНЗ в міжнародному рейтингу «ВебOMETрика» є цілком реальними. Серед основних заходів, за допомогою яких можна покращити веб-присутність сайту та позицію університету в рейтингу, можна виділити наступні:

1. Вищий навчальний заклад має користуватися власним унікальним доменом. При цьому, сайти факультетів, кафедр, підрозділів повинні бути в межах цього домену. Також слід уникати змін домену.

2. Доцільно кожному викладачу наповнити власну персональну сторінку, де будуть представлені списки публікацій, тем лекцій, а також самі ці публікації та конспекти лекцій, методичні вказівки до практичних завдань, презентації лекцій, об'яви для студентів тощо.

3. Необхідне створення сайтів конференцій, архівів інформації, наукових співтовариств та їх публікацій, електронних журналів. Має сенс формувати на сайтах статичний контент – праці, які були видані в минулі роки. Якщо виконати вимоги Google Scholar (кожна стаття має свою веб-сторінку), то цей параметр швидко зросте.

4. Версії сторінок сайту на іноземних мовах, особливо, на англійській, обов'язкові не лише у випадку головної сторінки, але й для тематичних розділів та наукових матеріалів.

5. Необхідно контролювати, щоб при пошуку через пошукові системи матеріал сайту знаходився з порядковим номером максимально близьким до одиниці.

6. Можна стимулювати появу посилань на сайт ВНЗ на сайтах партнерів – університетів цього ж регіону, сайтах інших ВНЗ, спеціалізованих порталів тощо.

Бібліографічні посилання.

1. Інтерв'ю Міністра освіти і науки, молоді та спорту України Д. Табачника [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/ua/interview/24-02-2011/228397/>.

2. Таланова Ж. Світові рейтинги університетів та основні ознаки вищої освіти високого класу: статистично-кореляційний і порівняльний аналіз. Вища школа. – 2011. - № 1.

3. Ranking Web of World Universities. January 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.webometrics.info>.

4. Isidro F. Aguillo. Global Rankings and a Workshop about personal webpages. Third International Conference & Workshop on University Web Rankings CCHS-CSIC. Madrid. October 4th 2011.